

Cylchlythyr Gwanwyn 2026

Afon Gwy, Symonds Yat (chwith) a mochyn yn Fferm Grange (ar y dde)

Cynnwys:

Croeso

Croeso i gylchlythyr Gwanwyn 2026 PNLI Sir Fynwy a chroeso i Ella Grundy, Cynorthwydd Adfer Natur newydd Cyngor Sir Fynwy a fydd yn helpu i gydlynu'r PNLI. Mae'r cylchlythyr hwn yn llawn straeon llwyddiant gwych gan ein haelodau, a manylion ein Cynllun Gweithredu Cymunedol newydd.

Kate, Sali ac Ella

T2: Y BioTapestry

T3 Dathlu Ceiniogi'r Coed yn plannu 500,000 o goed

T4: Grid Gwyrdd Gwent yn helpu i ariannu Elusen newydd sy'n canolbwyntio ar Gysylltiad Natur mewn Pobl Ifanc

T5-6: Hafan draenog newydd

'The Prickly Patch' yn agor

T7: Newyddion a Digwyddiadau

Helen Kent, Sian Burns, Louise Soale, Jordie Sallis, Beth Lewis, Evan Elisas, Cath Cains a Lousie Tolcher-Goldwyn

Y BioTapestry

Ella Grundy, Cynorthwydd Adfer Natur Cyngor Sir Fynwy

Ar ddydd Gwener 6ed Mawrth, roedd Partneriaeth Grid Gwyrdd Gwent yn falch iawn o lansio'r BioTapestri wedi'i gwblhau mewn digwyddiad arddangos yn Theatr Glan yr Afon, Casnewydd. Roedd y cyflwynydd bywyd gwyllt teledu Dr Rhys Jones yn bresennol fel siaradwr gwadd, a thynnwyd lluniau o'r holl gyfranogwyr gan ddrôn yn dal eu panel dros Afon Wysg.

Aelodau o'r Cyngor Sir yn dal panel glaswelltir Sir Fynwy

Mae'r BioTapestri yn ddatliad syfrdanol 70 metr o hyd o'r rhywogaethau allweddol ym mhob ardal, gan dynnu sylw at yr amrywiaeth anhygoel a welwn ar draws ein siroedd ac yn pwysleisio pwysigrwydd ein gwlyptiroedd, glaswelltiroedd, coetiroedd ac ardaloedd trefol wrth gefnogi natur.

Roedd y gwaith celf creadigol, cyfryngau cymysg hwn yn ymdrech gydweithredol grwpiau cymunedol ar draws pob un o'r pum awdurdod lleol yng Ngwent, pob un yn cyfrannu pedwar panel cynefinoedd gwahanol i greu cyfanswm o 20 ecosystem unigryw. Cyflawnwyd hyn trwy

Lluniau drôn o'r tapestri 70 metr cyfan o flaen Theatr Glan yr Afon

gwiltio, brod-waith, ffeltio nodwyddau, paentio ffabrig, crosio, gwnio, ac amrywiaeth o dechnegau a deunyddiau artistig eraill - gan ddod ag aelodau'r gymuned ynghyd yn eu hangerdd am eu cynefinoedd lleol, eu sgiliau a'u doniau unigol eu hunain yn deyrnged i amrywiaeth yn ei holl ffurfiau.

Dathlu Ceiniogi'r Coed yn plannu 500,000 o goed

Ella Grundy, Cynorthwydd Adfer Natur Cyngor Sir Fynwy

Mae Ceiniogi'r Coed bellach wedi plannu hanner miliwn o goed mewn 5 mlynedd, carreg filltir bwysig sy'n arwydd eu bod hanner ffordd i gwblhau eu nod o blannu miliwn o goed llydanddail brodorol ar draws De Cymru a Bannau Brycheiniog. Fe wnaethant dathlu'r cyflawniad hwn ddydd Gwener 3ydd mis Ebrill, gan letya Diwrnod Agored Taith Gerdded i fyny Bryn Arw, lle gallai gwirfoddolwyr ac aelodau o'r gymuned ddysgu mwy am sut y dechreuodd Ceiniogi'r Coed ac ailymweld â rhai o'r coed sydd wedi'u sefydlu dros y 5 mlynedd diwethaf.

Tîm Ceiniogi'r Coed wrth fynedfa eu meithrinfa

Dyweddodd Rob Penn, awdur a chyd-sylfaenydd: "Mae'r hyn a ddechreuodd gyda sgwrs mewn tafarn lleol gyda fy nghymydog wedi tyfu i fod yn rhywbeth llawer mwy nag yr oeddem erioed wedi'i ddychmygu. Mae cyrraedd y garreg filltir hon o 500,000 o goed yn arddangosiad o nerth pobl pan fyddant yn dod at ei gilydd - ond dim ond y dechrau

yw hyn hefyd."

Mae eu gwaith gwych gyda gwirfoddolwyr yn creu ac adfer gwrychoedd, coetiroedd a llochesau cysgod ar draws 250 o ffermydd wedi bod mor bwysig wrth gynyddu cysylltedd cynefinoedd ar gyfer bywyd gwyllt, atafaelu carbon, rheoli llifogydd naturiol a chefnogi bioamrywiaeth. Er enghraifft, yn hytrach na gosod amddiffynwyr coed o amgylch eginblanhigion i atal pori, maent yn plannu 30% yn fwy o goed i gyfrif amdano fel y gall ceirw a ffawna eraill elwa o'u hymdrechion hefyd.

Ychwanegodd Dr Jenny Knight, Rheolwr Cyffredinol: "Mae'r garreg filltir hon yn perthyn i'n gwirfoddolwyr a'n ffermwyr. Mae'n dangos y gall gweithredu lleol, sy'n cael ei yrru gan y gymuned gyflawni effaith wirioneddol, fesuradwy. Nid yw hanner miliwn o goed dim ond yn rhif - mae'n cynrychioli cynefinoedd wedi'u hadfer, risg llifogydd wedi'i leihau a thirwedd fwy gwydn ar gyfer y dyfodol."

Gwirfoddolwyr yn plannu coed a gwrychoedd

I gymryd rhan neu ddysgu mwy am waith Ceiniogi'r Coed wrth adfer ein tirweddau, ewch i: <https://stumpupfortrees.org/>

Grid Gwyrdd Gwent yn helpu i ariannu Elusen newydd sy'n canolbwyntio ar Gysylltiad Natur mewn Pobl Ifanc

Chloe Constable, Prosiect y Grange

Mae "Wilder Connections" yn elusen sydd newydd ei gofrestru gyda thesis syml ond systemig: mae cysylltiad natur yn cynyddu lles, perthyn a gofal am yr amgylchedd. Mae ailgysylltu pobl ifanc â natur felly yn mynd i'r afael â dau argyfwng ar yr un pryd: iechyd meddwl sy'n dirywio a chyflwr gwael ein byd naturiol.

Mae'r elusen yn gweithio ar draws tri llinyn. Maent yn darparu profiadau trochi i bobl ifanc mewn mannau naturiol gwyllt. Maent yn cynnal ymchwil gyfranogol sy'n chwyddo lleisiau pobl ifanc, gan rannu canfyddiadau drwy gyhoeddiadau academaidd, adroddiadau mewnwelediad sy'n ymwneud â pholisi ac fel awgrymiadau ymarferol ar gyfer safleoedd adfer natur. Maent hefyd yn adnoddau'r oedolion o amgylch pobl ifanc: athrawon, gweithwyr ieuenc-tid, teuluoedd, fel eu bod yn gallu meithrin y berthynas hon yn well mewn bywyd bob dydd.

Mae "Wilder Connections" wedi'i leoli ar safle ail-wylltio Prosiect y Grange rhwng Trefynwy a'r Fenni, a helpodd Gwent Green Grid i ariannu eu cam cyd-ddylunio cychwynnol gydag 80 o bobl ifanc o bob rhan o Sir Fynwy. Cymerodd pobl ifanc ran mewn grwpiau ffocws sy'n archwilio eu perthynas bresennol â natur a chymerodd ran mewn cyfres o weithgareddau cysylltiad natur.

Roedd yr adborth yn hynod gadarnhaol gan yr oedolion sy'n cefnogi'r grwpiau: "Dychwelodd y myfyrwyr yn llawn hapusrwydd", "Diolch yn fawr am heddiw. Cafodd D amser mor hyfryd mae methu aros am yr un nesaf!" ac "Mae'r hyn a welsom a'i ddysgu eisoes wedi dechrau llunio sut rydym yn meddwl am ymgorffori mwy o ddysgu awyr agored yn ein cynlluniau gwaith."

Mae'r Elusen yn edrych ymlaen at ei chyfnod peilot haf, lle maen nhw'n gobeithio croesawu 200 o bobl ifanc eraill i'r safle, yn amodol ar gyllid. Os hoffech wybod mwy, ewch i www.wilderconnections.charity

Top: Pobl ifanc yn ymgysylltu â natur

Centre: Y Tîm "Wilder Connections"

Bottom: Pobl ifanc yn cymryd rhan mewn gweithgareddau cysylltiad natur

Hafan draenog newydd 'The Prickly Patch' yn agor

Ella Grundy, Cynorthwydd Adfer Natur Cyngor Sir Fynwy

Yn ystod Wythnos Ymwybyddiaeth Draenogod 2026, dathlwyd agoriad swyddogol ysbyty adsefydlu draenogod newydd yn Nhirwedd Genedlaethol Dyffryn Gwy o'r enw'r Prickly Patch ar 8fed Mai, gyda llu o wirfoddolwyr, cefnogwyr, arianwyr, cynrychiolwyr Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Gwent a Catherine Fookes AS.

Mae'r Prickly Patch yn ganolfan a reolir gan wirfoddolwyr sy'n darparu canolfan bwrsadol ar gyfer gofal, adferiad a rhyddhau draenogod gwylt (*Erinaceus europaeus*) sy'n parhau ar y rhestr goch fel rhywogaeth sydd mewn perygl o ddiplannu.

Wedi'i ariannu gan Gronfa Datblygu Cynaliadwy (CDC) Llywodraeth Cymru a nawdd masnachol gan Stark Building Materials UK Ltd., mae'r ganolfan yn sicrhau bod draenogod o bob cwr o Drefynwy a Dyffryn Gwy yn derbyn cefnogaeth arbenigol ac amserol yn hytrach na gorfod treulio amser teithio y tu allan i'r ardal, a all effeithio wedyn ar eu siawns o adferiad. Mae'r prosiect hefyd yn diolch i Emily, Joe a Hattie Ryder, y mae'r ganolfan wedi'i lleoli ar eu tir.

Delweddau (tudalen 6 a 7) o ddiwyddiad lansio 'The Prickly Patch'. Hawlfraint Richard Stanton.

Mae'r gwaith yn dilyn Uned Ymateb Cyntaf Draenogod (FRU) ardal Trefynwy a sefydlwyd gan Ymddiriedolwr Arweiniol y Prickly Patch, Dylan Allman ym mis Ionawr 2024, ac mae gwirfoddolwyr hyfforddedig wedi cymryd dros 260 o alwadau ac wedi cynnal dros 220 o gyrchoedd achub hyd yn hyn.

Dyweddodd Dylan Allman: "Ar ôl dar-ganfod draenogod yn fy ngardd a dysgu am eu dirywiad, roeddwn i'n benderfynol o helpu i wneud gwahaniaeth. Dangosodd sefydlu Uned Ymateb Cyntaf Trefynwy i mi faint o ddraenogod oedd yn yr ardal, a pha mor bwysig oedd gweithredu'n gyflym pan oeddent angen help. Roeddwn i'n teithio'n bell i ganolfannau eraill a sylweddolais fod bwlch enfawr yma ar gyfer ysbyty draenog arbenigol. Mae'r Prickly Patch yn golygu y gallwn ni roi'r cyfle gorau i ddraenogod lleol wella a chael eu rhyddhau'n ddiogel yn ôl i'r gwyllt.

Mae agor yn ystod Wythnos Ymwybyddiaeth Draenogod yn gwneud hyn hyd yn oed yn fwy ystyrion, oherwydd dyma'r union foment pan rydyn ni eisiau i bobl sylwi ar ddraenogod, gofalu amdany'n nhw, a chymryd camau i'w helpu. Rwyf mor ddiolchgar i'n hariantwyr a'n gwirfoddolwyr am wireddu'r prosiect hwn, ac rwy'n gyffrous i weld yr effaith rydyn ni'n ei chael trwy wella'r canlyniadau ac ymwybyddiaeth o ddraenogod a bioamrywiaeth ehangach."

Os dewch o hyd i ddraenog wedi ei anafu, cysylltwch â'r FRU ar 01600 605125.

Newyddion a Digwyddiadau

Cynllun Gweithredu Cymunedol

Yn ddiweddar, cyhoeddodd Partneriaeth Natur Lleol Sir Fynwy eu Cynllun Gweithredu Cymunedol – dyma dudalen ar wefan MonLife sy'n adeiladu ar y nodau a nodir yn y Cynllun Gweithredu Adfer Natur Lleol a'u rhannu'n gamau gweithredu y gallwn ni i gyd eu gwneud ar raddfa gymunedol i helpu i ddiogelu ein bywyd gwylt a'n manau gwyrdd. Mae'r dudalen yn cynnwys cyngor ar wneud y mwyaf o'ch gardd ar gyfer peillwyr, ailgylchu, creu cynefinoedd ar gyfer bywyd gwylt (o flychau adar a gwestai chwilod i byllau), a sut i gymryd rhan mewn gwirfoddoli a chyfleoedd gwyddor dinasyddion ar gyfer natur. Darperir cyngor arbenigol i ysgolion a busnesau hefyd, gydag adnoddau defnyddiol ar gael o dan bob adran fel bod yr holl wybodaeth berthnasol ar gael o un lle.

Ewch i wefan MonLife neu cliciwch ar y ddolen isod i weld y Cynllun Gweithredu Cymunedol drosoch chi'ch hun: [Cynllun Gweithredu Cymunedol – MonLife](#)

Clychau'r gog ar hyd Afon Gafenni

Wythnos Natur Cymru

Eleni mae Wythnos Natur Cymru yn digwydd rhwng 4ed a'r 12eg Gorffennaf. Dathliad blynyddol o natur, gan gynnwys rhywogaethau, cynefinoedd, ac yn bwysicach fyth y bobl a'r sefydliadau sy'n gwneud gwaith adfer natur. Rhowch wybod i ni os oes gennych chi ddigwyddiad mewn golwg y gall y Bartneriaeth Natur Genedlaethol eich cefnogi ag ef.

Digwyddiad Bioblitz Comin y Felin

Digwyddiad Bioblitz i gofnodi rhywogaethau yn y coetir sydd wedi'i adfer. 27ain Mehefin, 10am yng Nghomin y Felin, cwrdd yn Ysgol Gwndy.

Os oes gennych unrhyw newyddion, straeon neu ffotograffau yr hoffech eu cynnwys yng nghylchlythyr nesaf y Bartneriaeth Natur Leol, cysylltwch â ni.

Cyfarfod Nesaf

Bydd ein cyfarfod nesaf yn gyfarfod mewn person yn yr haf. Rhowch wybod i ni os oes gennych unrhyw syniadau ar gyfer ymweliadau safle.

Cysylltiadau Cyfryngau Cymdeithasol

Os hoffech ddysgu mwy, neu os am gymryd rhan mewn unrhyw un o'r prosiectau yn y cylchlythyr, anfonwch e-bost atom:

LocalNature@Monmouthshire.gov.uk